

στον, ὅτι δὲν παρέχει σημεῖα ὑπάρξεως. Καὶ προσθέτω τὴν τελευταίαν ταύτην φράσιν, διότι Ἕλληνοι τινὲς, κάλλιστα τὸν τόπον γνωρίζοντες, μὲ ἐβεβαίωσαν, ὅτι οἱ θύγοι διασώζονται πάντοτε, καὶ ὅτι, ἂν ποτε ἐπέλθῃ ἀναστάσις τις, θέλουσιν ἀναφανῆ, ἐπαναλαμβάνοντες τὰ στυγερά αὐτῶν ἀνδραγαθήματα.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

(Ἐκ τῶν τοῦ Σαμουὴλ Σμάιλης.)

Εἰπέ μοι τίνα θυμάσαι καὶ ὅα σοὶ εἶπω ὅποιος εἶσαι.

Sainte-Reuve.

Ἡ ἀνατροφή τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ οἰκογενεῖα παρατείνεται πέραν τῆς παιδικῆς ἡλικίας· δύναται δέ τις εἰπεῖν ὅτι οὐδέποτε παύει. Ἐν τῇ προόδῳ ὅμως τῶν ἐτῶν ἐπέρχεται χρόνος, καθ' ὃν ἡ ἐπίδρασις τῆς οἰκογενείας δὲν εἶναι ἀπλότος, διότι ἀντικαθίσταται ὑπὸ τῆς ἀνατροφῆς· τῆς μᾶλλον τεχνικῆς τοῦ σχολείου, ὑπὸ τῆς διατριβῆς τῶν φίλων καὶ τῶν συντρόφων, οἵτινες διαρκῶς διαπλάττουσι τὸν χαρακτῆρα διὰ τῆς πανισχύρου δυνάμεως τοῦ παραδείγματος.

Οἱ ἄνθρωποι νέοι ἢ γέροντες, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νέοι, ἀδυνατοῦσι νὰ ἐμποδίσωσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ μιμῶνται ἐκείνους μεθ' ὧν διατριβουσι καὶ συγχρωτίζονται. Ἡ μήτηρ τοῦ Γεωργίου Χέρβερτ ἔλεγεν εἰς τὸν υἱὸν τῆς τοῦς ἐξῆς λόγους πρὸς ὀδηγίαν αὐτοῦ· «Ὅπως τὸ σῶμα ἡμῶν τρέφεται ἀναλόγως τῆς παραλαμβανομένης τροφῆς, οὕτω καὶ ἡ ἀρετὴ ἢ ἡ κακία ἀνεπαίσθητως εἰσδύουσιν εἰς τὴν ψυχὴν μας διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἀνατροφῆς μετὰ καλῶν ἢ κακῶν ἀνθρώπων».

Ἀδύνατον ἀληθῶς οἱ περὶ ἡμᾶς ἄνθρωποι νὰ μὴ ἐπηρεάσωσι μεγάλως ἡμᾶς ὡς πρὸς τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος· διότι οἱ ἄνθρωποι φύσει εἶναι μιμοί, καὶ ἕκαστος λεληθῶς παραλαμβάνει τοὺς λόγους, τὴν στάσιν, τὰς χειρονομίας ἐκείνων, οὗς ἀναστρέφεται. «Τὸ παράδειγμα, ἔλεγεν ὁ Βούρκε, εἶναι τὸ πᾶν. Τὸ παράδειγμα εἶναι τὸ σχολεῖον τῆς ἀνθρωπότητος, ἣτις μόνον ἐν αὐτῷ θέλει νὰ διδάσκηται».

Ἡ μίμησις ἐν γένει γίνεται ἄνευ συνειδήσεως τοῦ πράττοντος, ὥστε ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς παύεται ἀόρατος, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα μένουσι διαρκῆ. Μόνον δὲ ὅταν ἄνθρωπος ἱκανὸς νὰ προξενήσῃ ἐντύπωσιν σχετίζεται πρὸς ἕτερον ἐπιδικτικὸν ἐντυπώσεων, καθίστανται ὁρατὰ τὰ ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ δευτέρου ἀποτελέσματα. Ἐν τούτοις καὶ χαρακτῆρες ἀσθενεῖς αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ἀνθρώπων. Ἡ ἀφομοίωσις τῶν αἰσθημάτων, τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐξῆς τελεῖται ἀενάως καὶ ἡ ἐπενέργεια τοῦ παραδείγματος εἶναι ἀκατάπαυστος.

«Ὁμίλησαν πολλὰ περὶ ἀνατροφῆς, ἔλεγεν ὁ Κάρολος Μπέλ, ἐν τινι τῶν ἐπιστολῶν του, ἀλλ' εὐρίσκω ὅτι δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὸ πηράδειγμα. Ἡ καλλιτέρα παιδείσις ἐμοῦ ἐπῆλθεν ἐκ τοῦ παραδείγματος, ὅπερ μοὶ παρέσχον οἱ ἀδελφοί μου».

Ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων κεῖται, ἵνα αἱ περιστάσεις, αἱ συντελοῦσαι εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος, ἐπενεργῶσιν ἐν ὥρᾳ καθ' ἣν ὁ παῖς προάγεται εἰς ἡλικίαν. Προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸ παράδειγμα καὶ ἡ μίμησις μεταβάλλονται εἰς ἕξεις, αἵτινες μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀποκτῶσιν ἐφ' ἡμῶν τοιοῦτον κράτος, ὥστε λεληθῶς πως καὶ ἀοράτως ἀποβάλλομεν μέρος τῆς προσωπικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας.

Ἐλαχίστη κακὴ πτυχὴ τοῦ χαρακτῆρος, ἐξῆς διὰ τοῦ χρόνου κατασταθεῖσα, ἀποβαίνει τοσούτω τυραννικῆ, ὥστε ὑπάρχουσι τινες προσεκολλημένοι εἰς τὸ κακὸν, καίτοι καταρῶνται αὐτοῦ. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐγένοντο δοῦλοι τῶν ἐξῆς τῶν, ἀδυνατοῦντες ν' ἀνισταθῶσιν εἰς τὴν δύναμιν αὐτῶν. Οὕτως ὁ Λώκιος διατείνεται ὅτι τὸ νὰ πλάσῃ τις καὶ διατηρήσῃ ἰσχύρην τοῦ νοῦς, δι' ἣς νὰ δύναται νὰ παλαίῃ κατὰ τοῦ κράτους οἰκεδῆποτε κακῆς ἕξεως, πρέπει νὰ θεωρηθῆ, ὡς ἐν τῶν μεγάλων ἔργων τῆς ἠθικῆς παιδείσεως.

Λέγεται συνήθως ὅτι οἱ ἄνθρωποι γνωρίζονται ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οὗς ἀναστρέφονται. Ἄνθρωποι νηφάλιοι δὲν συνάπτουσι σχέσεις μετὰ μεθύσων, οὐδ' εὐγενεῖς περὶ τοὺς τρόπους μετὰ χυδαίων, ἢ εὐσχήμονες μετ' ἀναιδῶν. Τὸ νὰ ἔχη τις φίλους ἀνθρώπους διεφθαρμένους εἶναι σημεῖον ταπεινῶν αἰσθημάτων καὶ τάσεων κακῶν· τὸ νὰ φοιτᾷ δὲ εἰς τοιαύτην κοινωνίαν ἄγει εἰς ἀναπόφευκτον ἐκφυλισμὸν τοῦ χαρακτῆρος. Ἡ διατριβὴ μετὰ χυδαίων ἀνθρώπων καὶ ἐγωιστῶν ἔχει ἐπιβλαβέστατα ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος ἀποτελέσματα· ζῆραίνει τὴν ψυχὴν, καθιστᾷ κατηφῆ, περιορισμένην, ἐχθρὰν τοῦ ἀληθινοῦ μεγαλείου καὶ τοῦ γενναίου χαρακτῆρος. Ὁ νοῦς ἐθίζεται νὰ διατρέχῃ στενοῦς αὐλακας, ἡ δὲ καρδιά συσφίγγεται, καὶ διαφθέρεται πᾶσα γενναία τάσις φιλοδοξίας καὶ πραγματικῆς ὑπεροχῆς.

Τοῦναντίον ἡ μετ' ἀνθρώπων νοημόνων, ἐμπεύρων καὶ πολλῶ ὑπερτέρων ἡμῶν διατριβὴ πάντοτε ἀποβαίνει πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ δυνάμεως, διότι διδασκόμεθα ἐκ τῆς πείρας τῶν γνώσεων, καὶ τῶν παθημάτων ἐκείνων.

Ὁ χαρακτῆρ ἐπιδρᾷ ἐφ' ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ βίου. Ἐντιμος τεχνίτης ἐμφυσᾷ ζωὴν εἰς τοὺς συνεργάτας αὐτοῦ καὶ ἀναπτύσσει πάσας αὐτῶν τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις. Βεβαιουσὶν ὅτι ὁ Φραγκλῆνος, ἐργάτης ὢν ἐν Λονδίῳ, ἀνεμόρφωσεν ὀλόκληρον ἐργοστάσιον. Τοῦναντίον ἄνθρωπος φλυαβῆς, ἐν τῇ κακίᾳ βιώσας, γίνεται

πρόξενος ταπεινώσεως και καταστροφής των συντρόφων του. Ὁ πλοίαρχος Τζών Βρόουν ἐλεγέ ποτε εἰς τὸν Ἑμερσὼν ὅτι εἶνα θεμελιωθῆ ἀποικία εἰς ἐνάρετος ἄνθρωπος ἐν αὐτῇ ἔχει πλειοτέρην ἀξίαν 100 ἢ και 1000 ἄλλων ἀνευ ἀρχῶν».

Ἡ δύναμις ἐπίσης τῆς ἀγαθότητος ἔχει μεγίστην ἐν τῷ βίῳ ἐπήρειαν. Ἡ μετ' ἀγαθῶν ἀνθρώπων ἀναστροφή γεννᾷ ἀναμφιλέκτως ἀγαθά. «Ἡμεν κοινὴ ἀργιλλος πρὶν ἢ φυτευθῶσιν ἐπ' ἐμοῦ ῥόδα», λέγει γῆ ἀρωματικὴ ἐν τινι ἀνατολικῷ μύθῳ. Οἱ ὅμοιοι γεννῶσιν ὁμοίους και τὸ ἀγαθὸν γεννᾷ ἀγαθόν.

Ἡ ἀγαθότης ἔχει μεγίστην ἰσχὺν, δι' ἧς θέλει και κυβερνᾷ. Ὁ ὑπ' αὐτῆς δ' ἐμπνεόμενος καθίσταται ἀληθὴς ἡγεμῶν, πρὸς ἑαυτὸν ἐλκύνων πάσας τὰς καρδίας.

Ἐπάρχουσιν ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων ἡ παρουσία ἀποπνέει εἰδός τι ἠθικῆς εὐωδίας δροσερᾶς και ζωογάνου, ὡς ὁ ἀήρ τῶν ὀρέων και αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Ἡ γλυκεῖα φύσις τοῦ Θωμᾶ Μόρου ἦτο τόσῳ ἰσχυρὰ, ὥστε ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς κακοὺς, ἐνῶ ἀπ' ἑτέρου ἐνέπνευε τοὺς ἀγαθοὺς.

Ἡ ὄψις μόνη μεγάλου ἀνδρὸς και γενναίου ἐμπνέει πολλάκις τοὺς νέους, οἵτινες συνήθως θαυμάζουσιν και ἀγαπῶσιν ὅ,τι γλυκὺ, εὐγενὲς και ἀληθές. Ὁ Σατωβριάν ἀπαξ μόνον εἶδε τὸν Οὐασιγκτῶνα, ἀλλ' ἀνεμιμνήσκετο αὐτοῦ καθ' ἅπαντὰ τὸν βίον. Διηγούμενος τὴν μετ' αὐτοῦ συνέντευξιν προσθέτει: «Ὁ Οὐασιγκτῶν κατήλθεν εἰς τὸν τάφον πρὶν ἢ εἶτι ἐγὼ ἀποκτήσω μικρὸν φήμην. Διήλθον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὡς ὁ μᾶλλον ἀγνωστος τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ἐκεῖνος τότε ἐκέκτητο πᾶσαν αὐτοῦ τὴν λάμψιν. Τὸ ὄνομά μου ἴσως δὲν ἔμεινε δλόκληρον ἡμέραν εἰς τὴν μνήμην του. Εὐτυχῆς ἐν τούτοις λογίζομαι διότι τὰ θλέμματά του ἐρρίφθησαν μικρὸν και ἐπ' ἐμοῦ τὴν φλόγα αὐτῶν ἦσθάνομην δι' ὅλου τοῦ βίου μου. Ἐπάρχει δύναμις εἰς τὸ βλέμμα μεγάλου ἀνδρὸς».

Ἡ εἰκὼν μόνη ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἀνηρημένη ἐν τῷ δωματίῳ εἶναι δι' ἡμᾶς πολλάκις εἰδός τι συντροφιάς· ἐθίζει ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ διαφερόμεθα και ἀγαπῶμεν τὸν εἰκονιζόμενον. Παρατηροῦντες τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ, νομίζομεν ὅτι ἀποκτῶμεν πλειότερον τὴν γνωριμίαν του, και οἶονεἰ εἰσερχόμεθα εἰς στενωτέρην τινα μετ' αὐτοῦ συγγένειαν· χρησιμεύει ὡς δεσμὸς ἐνῶν ἡμᾶς πρὸς φύσιν ἀνωτέραν και βελτίω τῆς ἡμετέρας· και μοιλονότι πόρρω ἀπέχομεν τῆς ἀξίας τοῦ ἡρώδους μας, ὑπὸ ἐποψίν τινα αἰσθάνομεθα ἑαυτοὺς ὑποστηριζομένους και ἰσχυροποιούμενους ἐκ τῆς εἰκόνης, ἣν ἔχομεν ἀδιαλείπτως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν.

Ὁ κληρονομὸς Τύνδαλ ἔλεγε περὶ τοῦ Φαραδάυ, ὅτι ἡ φιλία του ἐνέπνευε «δραστηριότητα και ἐμπνευσιν». Διελθὼν ἐσπέραν τινὰ μετ' αὐ-

τοῦ, ἔγραψεν ὕστερον· «Τὰ ἔργα του διεγείρουσι τὸν θαυμασμόν, ἀλλ' ἡ μετ' αὐτοῦ διατριβὴ θερμαίνει και ὑψοῖ τὴν καρδίαν. Ἀγαπῶ τὴν δύναμιν, ἀλλ' οὐδέποτε θά λησμονήσω ὅποιον παράδειγμα ἔδωκέ μοι ἡ ἔνωσις τῆς δυνάμεως ταύτης μετὰ τῆς μετριότητος, τρυφερότητος και γλυκύτητος τοῦ ἡθους τοῦ Φαραδάυ». Οὕτως οἱ ἄνθρωποι, οἱ τρυφερὰν καρδίαν ἔχοντες, διὰ τῆς δυνάμεως τῆς στοργῆς και τοῦ νοὸς κείπνται τὸ δῶρον νὰ μορφώσωσι χαρακτήρους ἀνθρώπων, προωρισμένων αὐτῶν τούτων αὐθιῶς νὰ διευθύνωσι τὴν μέλλουσαν γενεάν τῆς φυλῆς των. Αἱ μεγάλαι καρδίαι πλουτοῦσιν ἐκ δυνάμεως ἀκτινοβολούσας· οὐ μόνον δὲ δι' αὐτῆς δρῶσιν ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ μεταδίδουσι τκύτην εἰς τοὺς πλησίον και ἐπενεργοῦσιν ὅπως ἀναβλαστήσῃ παρ' αὐτοῖς νέα. Οὕτως ὁ Δάντης· ἔσους κατόπιν του και ἐξήγειρε πολλοὺς μεγαλοφυεῖς ἄνδρας, τὸν Πετράρχην, τὸν Βοκάκιον, τὸν Τάσσον· αὐτὸς ἐνέπνευσε τοὺς μεγάλους ζωγράφους τῆς Ἰταλίας Γκιῶττον, Ὁρνάνιαν, Μιχαήλ Ἀγγελον και Ῥαφαήλον· ὁ Ἀριστοτοῦς και ὁ Τιτιανὸς ἐνέπνευσαν ἀμοιβαίως ἀλλήλους και ἐγένοντο πηγὴ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν δόξης.

Οἱ μεγάλοι ἄνδρες και γενναῖοι σύρουσι τοὺς ἄλλους, διεγείροντες τὸν αὐθόρμητον θαυμασμόν τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὸς ὁ θαυμασμός των εὐγενῶν χαρακτήρων ὑψοῖ τὸ πνεῦμα και τείνει νὰ ἐξαγοράσῃ ἐκ τῆς ἰδίως αὐτοῦ αἰχμαλωσίας. Ἡ ἀνάμνησις ἐκεῖνων, οἵτινες ἐξέχουσι διὰ τῶν μεγάλων αὐτῶν ἰδεῶν και τῶν μεγάλων ἔργων, παρᾶγει περὶ ἡμᾶς διαχυεστέρην ἀτμοσφαιραν, ἐν τῇ ὁποίᾳ αἰσθάνομεθα τὰς δόξεις ἡμῶν και τὰς σκέψεις λεληθότους μετεωριζομένας.

«Εἰπέ μοι ποῖον θαυμάζεις, λέγει ὁ Σιντ-Ρευνε, και θά σοὶ εἴπω ὅποιος εἶσαι, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὰς ἀρετάς σου, τὰς δρέξεις σου και τὸν χαρακτήρᾶ σου».

Ἐν τῇ νεότητι δὲ πρὸ πάντων, ὅτε ὁ χαρακτήρ μορφοῦται, ἡ ἀνάγκη τοῦ θαυμάζειν εἶναι μᾶλλον ἐπικειμένη. Προϊούσης τῆς ἡλικίας συσπειρούμεθα εἰς τὰς ἐξείμας, και τὸ νὰ μὴ θαυμάζωμεν τίποτε καθίσταται ὁ ὅρος τοῦ βίου μας. Εἶναι λοιπὸν καλὸν νὰ ἐνθαρρύνωμεν τοὺς πικιδὰς πρὸς θαυμασμόν των μεγάλων χαρακτήρων· ἐνὸσω δηλαδὴ ἡ φύσις εἶναι εὐπλαστος και ἐπιδεικτικὴ ἐντυπώσεων.

Ὁδδεμία ἀρετὴ, λέγει ὁ διδάκτωρ Ζόνσεν, δὲν φέρει εἰς ἡμᾶς πλειότερους φίλους, ὅσον ὁ εἰλικρινὴς θαυμασμός των πλειοεκτεμημάτων των ἄλλων, διότι δεικνύει φύσιν γενναίαν εἰλικρινῆ, ἀπλῆν και ἀπὸ καρδίας ἀναγνώρισιν τῆς ἀξίας.

Πλειστοὶ των νέων, των ἐχόντων ἦθος και φρόνημα γενναῖον, ἔχουσιν ἥρωα, τὸν ὅποιον θαυμάζουσι· οὕτως ὁ Ἄλλαν Κουινγκάμ ὅταν ἦτο μαθητευόμενος τεχνίτης εἰς Νισθδάλ ἐπορεύετο πεζῇ μέχρις Ἐδιμβούργου μόνον και μό-

νον διὰ τὰ ἴδη τὸν Σίρ Βάλτερ Σκώττ διερχόμενον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. Θαυμάζομεν ἀκουσίως τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ νέου τούτου καὶ σεβόμεθα τὸ αἶτιον, τὸ ὠθῆσαν αὐτὸν εἰς τὴν ὁδοπορίαν ἐκείνην λέγουσι περὶ τοῦ Σίρ Γιοζουὲ Ραυνὸλδς ὅτι ἐν ἡλικίᾳ δέκα ἐτῶν διέσχισε πολλές σειρὰς ἀνθρώπων καὶ ἔστεινε τὴν χεῖρά του διὰ τὰ ἐγγίσει τὸν Πῶπ, ὡς ἐὰν ἡ ἐπαρκὴ αὐτῆ εἶχε εἶδος τι μυστηριώδους ἀρετῆς. Πολλὰ ἔτη ὕστερον ὁ ζωγράφος Κάϊδεν ἐπερηρανεύετο διότι εἶδε καὶ ἤγγισε τὸν Ραυνὸλδς, ἐπισκεφθεὶς αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ ποιητὴς Ρογήρος διηγεῖτο ὁποῖαν φλογερὰν ἐπιθυμίαν εἶχε παῖς ὢν τὰ ἴδη τὸν διδάκτορα Τζόνσον' ἀλλ' ἄμα περυσθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του ἔθασε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ βόπτρου τῆς θύρας, ἀπώλεσε τὸ θάρρος καὶ ἐπανέκαμψεν εἰς τὰ ἴδια. Ὁ Ἰσαὰκ Δισθαρέλης, νέος ὢν, ἐπορεύθη ὡσαύτως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τζόνσον, ἀλλ' ὅταν ἐκρότησε τὸ βόπτρον ἐπληροφορήθη πρὸς μεγίστην αὐτοῦ λύπην ὑπὸ τοῦ ὑπηρετοῦ ὅτι εἶχε παραδώσει τὴν τελευταίαν αὐτοῦ πνοήν.

Οἱ περιορισμένοι νόες καὶ ἄνευ γενναιότητος τοῦναντίον οὐδὲν θαυμάζουσιν εἰλικρινῶς, πρὸς δυστυχίαν αὐτῶν δὲν δύνανται νὰ ἀναγνωρίσωσι καὶ ἔτι ὀλιγώτερον νὰ τιμῆσωσι τοὺς μεγάλους ἄνδρας καὶ τὰ μεγάλα ἔργα.

Ὁ Ῥωσπουκὸλδ ἐν τοῖς γνωμικοῖς αὐτοῦ λέγει ὅτι ἐν ταῖς δυστυχίαις τῶν καλλιτέρων ἡμῶν φίλων εὐρίσκουμεν πάντοτε καὶ τι, τὴ δόξαν δὲν ἀπαρέσκει εἰς ἡμᾶς. Μόνον ἄνθρωποι στενῆς διανοίας καὶ μικρολόγοι δύνανται νὰ αισθανθῶσι χαρὰν ἐπὶ τῇ δυστυχίᾳ τοῦ πλησίον ἢ δυσαρέσκειαν ἐπὶ τῇ εὐημερίᾳ αὐτοῦ. Ὑπάρχουσι δυστυχῶς τοιοῦτοι ἀγενεῖς ἄνθρωποι, οἱ μᾶλλον ὅμως ἀνυπόφοροι πάντων εἶναι οἱ ζῶντες ἐκ τῆς διαβολῆς καὶ τοῦ σκώμματος. Καταντῶσι νὰ θεωρῶσι τὰς ἐπιτυχίας τῶν ἄλλων, καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τὰ θεάρεστα ἔργα, ὡς προσωπικὴν προσβολήν' δὲν δύνανται νὰ ἀκούσωσιν ἔπαινον ὑπὲρ τινος καὶ δὴ ἐάν οὗτος μετέρχεται τὴν ἰδίαν μετ' αὐτὸν τέχνην ἢ ἔχη τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα. Συγχαροῦσιν εἰς ἄνθρωπὸν τινα τὰς πλάνας του, ἀλλὰ δὲν δύνανται ποτε νὰ συγχαρῆσωσι νὰ φανῇ ἀνώτερος αὐτῶν. Μεγαλειτέρα αὐτῶν παραγορία εἶναι νὰ εὐρωσιν ἐλαττώματα εἰς ἄνδρας ἐξόχου χαρκατῆρος.

«Ἐὰν οἱ σοφοὶ δὲν ἐπλανῶντο, λέγει ὁ Γεώργιος Χέρβερτ, τὸ τοιοῦτον θὰ ἦτο πολὺ σκληρὸν διὰ τοὺς ἀνοήτους». Συγγραφεὺς Γερμανὸς εἶπεν ὅτι «οἱ πτωχοὶ νόες μόνον ἀναζητοῦσι ν' ἀνεύρωσι κηλίδας εἰς τοὺς χαρακτῆρας τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἢ τῶν μεγάλων χρόνων τῆς ἱστορίας».

Ὁ θαυμασμὸς πρὸς τοὺς μεγάλους ἄνδρας γενεᾷ φυσικῶς ἐν ἡμῖν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μιμηθῶμεν αὐτούς. Ὁ Θεμιστοκλῆς νέος ὢν δὲν ἐκοι-

μάτο, διότι ἐμπόδιζεν αὐτὸν τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου. Ἡ ἱστορία ἀδιακόπως διηγεῖται παραδείγματα μεγάλων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐμιμήθησαν ἄλλους προγενεστέρους.

Οἱ μεγάλοι ἄνδρες διηγείραν τὸν θαυμασμὸν τῶν βασιλέων, τῶν παπῶν, καὶ τῶν αυτοκρατόρων. Ὁ Φραγκίσκος τῶν Μεδίκων οὐδέποτε ὠμίλησε περὶ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου μὴ ἀποκαλύψας τὴν κεφαλὴν του, ὃ δὲ πάππας Ἰούλιος Γ' ἐκάθιζεν αὐτὸν πλησίον του, ἐνῶ δευδεκάς καρδιναλίων ἴσταντο ὄρθιοι. Ὁ Κάρολος Ε' παρεμέριζε διὰ τὰ ἀνοιξήθ' ἴδιον εἰς τὸν ζωγράφον Τιτιανόν, ἡμέραν δὲ τινα πεσοῦσης τῆς γραφίδος ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ζωγράφου' ὁ Κάρολος ἔσκαψε καὶ ἔλαβεν αὐτὴν εἰπών· «Εἶσθε ἄξιος νὰ ὑπηρετηθῆτε ὑπὸ αυτοκράτορος». Ὁ πάππας Λέων Γ' ἠπέλιξε δι' ἀφορισμὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε τυπώσῃ καὶ πωλήσῃ τὰ ποιήματα τοῦ Ἀριστοῦ, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ποιητοῦ. Ὁ αὐτὸς πάππας παρευρέθη εἰς τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην τοῦ Ραφαήλου. Ὁ δὲ Φραγκίσκος Α' ὑπῆρξε μάρτυς τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ Λεονάρδου Δὲ-Βίντση. Ὁ Βυφὼν ἐθεώρει τὸν Νεύτωνα ὡς τὸν μεγαλειότερον τῶν φιλοσόφων καὶ ἐθαύμαζεν αὐτὸν τόσον εἰλικρινῶς, ὥστε εἰργάζετο ἔχων ἀπέναντι αὐτοῦ τὴν εἰκόνα του. Ὁ Σίλλερ ἐθεώρει μετὰ θαυμασμοῦ τὸν Σχιξπῆρον. Ἀφωσιώθη εἰς ἓνα ἄνδρα, ἔλεγεν ὁ Κάνιγκ, ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας. Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Πιττ οὐδένα ἀνεγνώρισεν ἀρχηγὸν καὶ ἡ πολιτικὴ μου ὑπακοὴ διατελεῖ τεθαμμένη ἐν τῷ τάφῳ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου.

Ἡμέραν τινα ὁ φυσιολόγος Γάλλος Μ. Ροῦ ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς του, ὅτε ὁ Κάρολος Μπέλ, οὐτινος αἱ ἀνακαλύψεις ἦσαν μᾶλλον γνωσταὶ εἰς τὸν ἔξω κόσμον ἢ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς παραδόσεως ὁ καθηγητὴς ἀνεγνώρισεν τὸν ἄνδρα καὶ διακόμενος τὸ μάθημα, εἶπε· «Κύριοι, ἀρετὰ διὰ σήμερον, εἶδατε τὸν Σίρ Κάρολον Μπέλ».

Ἡ πρώτη στιγμή, καθ' ἣν νέος καλλιτέχνης συναντήσῃ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐξαισιον καλλιτέχνημα, ἀποβαίνει τοῦτο σπουδαιότατον γεγονός κατὰ τὸν βίον του. Ὅταν ἐδόθη εἰς τὸν Κορρέγιον νὰ παρατηρήσῃ τὴν Ἀγίαν Σισίλην τοῦ Ραφαήλ, ἠσθάνθη ἐν ἑαυτῷ νέαν δύναμιν καὶ ἀνέκραξεν· «Εἶμαι καὶ ἐγὼ ζωγράφος». Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὸν Κωνστᾶβλ, ὅστις συχνὰ ἐνεθυμεῖτο τὴν στιγμήν, καθ' ἣν τὸ πρῶτον εἶδε τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας τοῦ Κλαυδίου' διότι ἡ στιγμή ἐκείνη ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τοῦ σταδίου του.

Τὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα παρέχουσιν ἡμῖν οἱ ἀληθεῖς ἀγαθοὶ καὶ μεγάλοι ἄνδρες δὲν συναποθνήσκουσι μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐπιζῶσι πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἐπομένων γενεῶν. Δικαιωνίζονται, οὕτως εἶπεν, εἰς τὸ διάστημα τῶν χρόνων

καὶ βοηθοῦσιν ἡμᾶς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ζωῆς καὶ παρηγοροῦσιν ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου.

A. M.

Η ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΤΗΣ ΚΑΜΠΑΝΑΣ

Μίαν φορὰν ἦτο ἓνας νέος καὶ εἶχεν ἀποφασίσει νὰ νυμφευθῆ. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπαναπαύσῃ τὴν συνειδήσιν του ἠθέλησε νὰ συμβουλευθῆ ἕνα φρόνιμον καὶ πολύπειρον φίλον του. Ὑπῆγε λοιπὸν καὶ τὸν ἠύρε.

— Ἀγαπῶ μίαν νέαν καὶ τὴν θέλω γυναικᾶ μου.

— Πάρε τὴν, ἀποκρίνεται ὁ φίλος του.

— Ἀλλ' οἱ γονεῖς μου δὲν τὴν νοστιμεύονται καὶ δὲν θέλω νὰ τοὺς λυπήσω.

— Μὴ τὴν πάρῃς.

— Ἄν δὲν τὴν πάρω θὰ ἦμαι δυστυχῆς ὁσφ ζῶ.

— Πάρε τὴν.

— Τὸ κακὸν εἶναι ὅτι εἴμεθα καὶ οἱ δύο πτωχοὶ καὶ δὲν ἤξεύρω πῶς θὰ τὴν ζήσω ἂν τὴν πάρω, διότι εἶναι καλομαθημένη.

— Μὴ τὴν πάρῃς λοιπὸν.

— Ἀλλὰ μὲ ἀγαπᾷ καὶ τὴν ἀγαπῶ. Θὰ ἐργασθῶ καὶ θὰ ζήσωμεν.

— Πάρε τὴν.

— Ἄν ὅμως ἀποκτήσωμεν οἰκογένειαν, τί θὰ γείνη τότε; Πῶς νὰ τὴν πάρω χωρὶς λεπτόν;

— Μὴ τὴν πάρῃς.

— Εἶναι τόσον εὐμορφη καὶ καλὴ!

— Πάρε τὴν.

— Φοβοῦμαι μὴ με κατηγορήσῃ ὁ κόσμος ἂν τὴν πάρω.

— Μὴ τὴν πάρῃς.

— Πάρε τὴν! Μὴ τὴν πάρῃς!... Δός μου μίαν συμβουλὴν σωστήν. Εἶπέ μου τί θὰ ἔκανες σὺ εἰς τὴν θέσιν μου.

— Ἀκουσε, φίλε μου. Ὅ,τι καὶ ἂν σὲ συμβουλεύσω ἐγὼ δὲν ἀξίζει. Ἴδου τί θὰ ἔκανα εἰς τὴν θέσιν σου. Ὅταν σημαίνῃ ὁ ἐσπερινὸς θὰ ἐπήγαινα εἰς τὸν αὐλόγυρον τῆς ἐκκλησίας καὶ θὰ ἔκανα ὅ,τι μοῦ εἶπῃ ἡ καμπάνα.

— Ἀλλ' ἡ καμπάνα δὲν ὁμιλεῖ.

— Ὅμιλεῖ εἰς ὅποιον ἤξεύρει νὰ τὴν ἀκούσῃ. Πήγαινε καὶ δοκίμασε.

Ἐπλησίαζεν ἴσα ἴσα ἡ ὥρα τοῦ ἐσπερινοῦ. Πηγαίνει ὁ νέος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀρχίζει νὰ σημαίνῃ. ὦ τοῦ θαύματος! Ἡ καμπάνα ὁμιλεῖ τῷ ὄντι. Τίγκ, τὸγκ, τίγκ, νὰ τὴν πάρῃς, τίγκ, τὸγκ, τίγκ, νὰ τὴν πάρῃς, νὰ τὴν πάρῃς, τίγκ, τὸγκ, τίγκ, νὰ τὴν πάρῃς, νὰ τὴν πάρῃς, νὰ τὴν πάρῃς!

Πηγαίνει ἀμέσως ὁ καλὸς σου, εὐρίσκει τὴν νύμφην, δίδει τὸν λόγον του καὶ μετ' ὀλίγου ἡμέρας γίνονται οἱ γάμοι. Ἐνοεῖται ὅτι ἦτο

προσκεκλημένος καὶ ὁ φίλος του, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐξέφραζεν ὁ γαμβρὸς τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην του διὰ τὴν καλὴν συμβουλὴν του. Τὸν ἠθελε μάλιστα καὶ κουμπάρον, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ κανένα τρόπον δὲν συγκατένευσε.

Μετὰ ἐν περιπτῶ ἔτος ὁ γαμβρὸς ἐπεσκέφθη τὸν φίλον του. ἦτο κατηφῆς καὶ ἐφαίνετο καταβεβλημένος.

— Ὁραίαν συμβουλὴν, λέγει, μοῦ ἔδωκες πέρυσι. Σὲ ἤκουσα καὶ τὴν ἐπῆρα, ὁποῦ νὰ μὴ τὴν εἶχα ἰδεῖ ποτέ!

— Πολὺ λυποῦμαι νὰ σὲ βλέπω μετανοημένον. Ἀλλὰ συμβουλὴν θεθαίως ἐγὼ δὲν σοῦ ἔδωκα.

— Δὲν μ' ἐσυμβούλευσες νὰ κάμω ὅ,τι μοῦ εἶπῃ ἡ καμπάνα;

— Τοῦτο, ναί, σοῦ τὸ εἶπα.

— Λοιπὸν; Ἡ καμπάνα μοῦ εἶπε νὰ τὴν πάρω. Τὴν ἐπῆρα καὶ τὴν ἔπαθα.

— Δὲν πιστεύω νὰ πταίῃ ἡ καμπάνα. Δὲν θὰ τὴν ἤκουσες καλά.

— Πῶς δὲν τὴν ἤκουσα; Μοῦ ἐρώναζε! Νὰ τὴν πάρῃς, νὰ τὴν πάρῃς!

— Πολὺ τὸ ἀμφιβάλλω. Πήγαινε νὰ τὴν ἀκούσῃ; καλὰ καὶ ἔπειτα ἔρχου νὰ μοῦ παραπονήσῃς.

Ἀνεχώρησε στενοχωρημένος ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐπέστρεψε περίλυπος εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἡ ἐκκλησία ἦτο εἰς τὸν δρόμον του, ἡ δὲ ὥρα τοῦ ἐσπερινοῦ ἐπλησίαζε. ἦτο θεθαίως ὅτι εἶχεν ἀκούσει ἐξαίρετα πρὸ ἐνὸς ἔτους τὴν φωνὴν τῆς καμπάνας λέγουσαν! «νὰ τὴν πάρῃς». Ἡθέλησεν ὅμως νὰ θεβαιωθῆ καὶ πάλιν, διότι τὸν εἶχε σκανδαλίσει ὁ δισταγμὸς τὸν ὁποῖον ἐξέφρασε περὶ τούτου ὁ φίλος του.

Ἀρχίζει νὰ σημαίνῃ. Τίγκ τὸγκ!... Περιεργον! Τὸ λέγει καθαρὰ ἡ καμπάνα. Νὰ μὴ τὴν πάρῃς, τίγκ, τὸγκ, νὰ μὴ τὴν πάρῃς, Μὴ, μὴ, νὰ μὴ τὴν πάρῃς!

Ὁ ἄθλιος ἤκουε καὶ ἐσυλλογίζετο. Μὴ δὲν ἤκουσε τῷ ὄντι καλὰ πέρυσιν; ἢ μήπως καὶ πέρυσιν καὶ ἐφέτος ἡ καμπάνα ἄλλο δὲν ἔλεγε παρεκτὸς ὅ,τι αὐτὸς ἐπεθύμει;

— Τί μοῦ πταίει ὁ φίλος μου, ἔλεγεν ἀναχωρῶν. Ἀνόητος ἐγὼ ν' ἀκούσω πέρυσι τὴν συμβουλὴν τῆς καμπάνας.

A. B.

Τὸ κατωτέρω δημοτικὸν ῥωσικὸν ποίημα ψάλλεται ὑπὸ τῶν Κοπτσάρ, ῥαφφῶντων τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας. Καίτοι ἐν αὐτῷ ἐπαναλαμβάνονται αἱ πολλάκις μετὰ τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέραι τοῦ Ἡσιόδου λεχθεῖσα ἰδέαι περὶ ἐλλείψεως δικαιοσύνης καὶ κατισχύσεως τῆς ἀδικίας ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, οὐχ ἦττον ὅμως δὲν στερεῖται ἐνδιαφέροντός τινος ἡ τοιαύτη πικρὰ ἔκφρασις τῶν παραπόνων τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ κατὰ τῆς ἐπὶ αἰῶνας καταπιεζοῦστος αὐτὸν ἀδικίας τῶν ἀρχόντων. Ἡ παρῆσταις μάλιστα τῆς δικαιοσύνης ὡς μητρὸς εἶναι πρωτότυπος καὶ ὠραία, ἡ δ' ἐν τέλει ἐκδηλουμένη παρηγορία, ἀπεικονίζει καλῶς τὴν πλήρη ἀπελπίσιν ἧτις